

Viktor Apopiy, Doctor of Economic Sciences, **Roman Kryhan**,
Lviv Academy of Commerce, Lviv

EXOGENOUS FACTORS RETAIL DEVELOPMENT IN THE BORDER AREAS

Annotation

The main exogenous factors of development of retail trade in the period of acute economic crisis in Ukraine, their classification. The positive and negative effects of the main exogenous factors for the development of trade in the border areas of Western Ukraine.

Keywords: retail, exogenous factors, border areas.

References:

1. Hoblyk, V.V., Tymechko, I.R. (2013). Specificity border trade in cross-border space of Ukraine with the EU. *Rehional'na ekonomika [Regional Economics]*, no. 1, pp. 195-200 (in Ukr.).
2. The economic encyclopedia. Available at: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/index.html> (in Ukr.).
3. Milashovska, O.I. Border region as an object of study of the regional economy. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=173> (in Ukr.).
4. *The promotion of regional development*, Law of Ukraine of 08.09.2005 № 2850-IV. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/anut/2850-15> (in Ukr.).
5. Shepotko, L.O., Prokop, I.V., Hudzynskyy, S. and others (2003). *Sil's'kyj sektor Ukrainy na rubezhi tysiacholit'* [Rural Sector in Ukraine at the turn of the millennium]. Volume 2. Social Resources Rural. Kyiv, Institute of Economics of NAS of Ukraine, 466 p. (in Ukr.).
6. The socio-economic situation of Ukraine for 2014. Available at: http://ukrstat.org/uk/druk/soc_ek/2014/publ_12_2014_u.html (in Ukr.).
7. Statistical Yearbook of Ukraine for 2013 (2014). Ed. O.G. Osaulenko. State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, 124 p. (in Ukr.).
8. Studennikov, I.V. (2000). Ed. S. Maksimenko. CBC and its place in the regional development. *Rehional'na polityka v krainakh Yevropy: uroky dlia Ukrainy [Regional policy in Europe: Lessons for Ukraine]*. Logos, Kyiv, pp. 138-170 (in Ukr.).
9. The Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union and its Member States, on the other hand. Available at: comeu8oint.rada.gov.ua/komevoint/doccatalog/document?id=56219 (in Ukr.).

УДК 338.2

В.Є. Лучик, д.е.н., **С.Д. Лучик**, д.е.н.,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

МЕТОДОЛОГІЯ СЦЕНАРНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Анотація

Досліджується методологія сценарного прогнозування соціального та економічного розвитку регіонів. Встановлено, що сценарне прогнозування є методикою реалізації системного дослідження складних об'єктів, що розвиваються. Пропонується при формуванні сценарного прогнозу розвитку регіонів використовувати у комплексному поєднанні методи прогнозування,

стратегічного планування і програмування. Доповнено методи вирішення проблеми дисконтування при прогнозуванні розвитку регіонів. Побудовано модель двоваріантного сценарію соціального та економічного розвитку регіону. Запропоновано політику регіонального розвитку в Україні реалізовувати крізь призму ЗД-формату – демократію, децентралізацію, дерегуляцію.

Ключові слова: сценарне прогнозування, соціальний та економічний розвиток регіонів, планування, програмування, стратегія розвитку регіону.

В.Е.Лучик, д.э.н., С.Д.Лучик, д.э.н.,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Черновцы

МЕТОДОЛОГИЯ СЦЕНАРНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОГО ТА ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

Аннотация

Исследована методология сценарного прогнозирования социального и экономического развития регионов. Установлено, что сценарное прогнозирование является методикой реализации системного исследования сложных развивающихся объектов. Предлагается при формировании сценарного прогноза развития регионов использовать в комплексном сочетании методы прогнозирования, стратегического планирования и программирования. Дополнены методы решения проблемы дисконтирования при прогнозировании развития регионов. Построена модель двухвариантного сценария социального и экономического развития региона. Предложено реализацию политики регионального развития в Украине реализовывать сквозь призму ЗД-формата – демократію, децентралізацію, дерегуляцію.

Ключевые слова: сценарное прогнозирование, социальное и экономическое развитие регионов, планирование, программирование, стратегия развития региона.

Постановка проблеми. Економічний розвиток регіонів України вирізняється значною міжрегіональною диференціацією, тому розробка політики регіонального розвитку повинна базуватися на здійсненні системних регіональних прогнозів, диференційованих за напрямками, галузями та термінами. Тому при постановці і здійсненні національних завдань в обов'язковому порядку повинен опрацьовуватися їх територіальний аспект, мають враховуватися не тільки загальнодержавні, а й регіональні пріоритети. Саме в основі методології сценарного регіонального прогнозування лежить пізнання і використання тих законів, які діють не тільки на рівні всієї держави, але й її складових.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прогнозування соціального та економічного регіонального розвитку є об'єктом підвищеної уваги як науковців, так і органів центральної і місцевих влад. Така необхідність зумовлюється довготривалістю і комплексним характером вирішення регіональних проблем.

Проблемами економічного прогнозування займалися і займаються ціла низка фахівців, а саме: І. В. Бестужев-Лада, В. М. Геєць, А. Г. Гранберг, С. О. Суспіцин та ін. Прогнозування саме регіонального розвитку дослідили

такі відомі науковці, як В. М. Василенко, А. І. Галушкін, І. В. Олександренко, Л. І. Федулова та ін. Проте, незважаючи на значний обсяг публікацій і досліджень з даної теми, в сучасних умовах гострою є потреба у розробці та побудові нових та удосконаленні відомих методик сценарного соціального та економічного розвитку регіонів.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є методологія сценарного прогнозування соціального та економічного розвитку регіонів.

Викладення основного матеріалу На етапі розвитку нових ринкових умов у нашій країні важливу роль відіграють вибір методів стратегічного управління економікою, які опираються на своєчасність і достовірність отриманих економічних прогнозів. Прогнозування вступає на принципово новий етап свого розвитку. Отримати точні прогнози для розв'язання дедалі складніших завдань, що постають перед нашою державою, неможливо без оволодіння сучасними науковими методами моделювання і прогнозування.

Оскільки процес прогнозування завжди здійснюється в комплексі із плануванням та програмуванням розвитку держави та окремих її територій, то завдання, поставлені у стратегіях, концепціях, програмах та інших документах державного рівня, повинні бути виконані і регіонами. Це пов'язано насамперед, з тим, що регіон розглядається як підсистема держави, переймає всі властивості, притаманні системі в цілому.

Радянський досвід планування завоював величезний авторитет у світі та набув популярності у багатьох країнах: Китаї, Південній Кореї, США, Канаді, Німеччині, Франції, Австрії, Фінляндії [1, с. 8]. Справді, план і ринок не виключають один одного, а взаємодоповнюють. Проблема полягає у тому, щоб поєднати, узгодити, об'єднати в єдиному механізмі початки цих двох систем, знайти ефективний спосіб комбінування ринкових механізмів і державного планування та регулювання [2].

Ставлячи за мету розглянути стратегічне планування регіонального розвитку, слід зазначити, що стратегічні питання соціального та економічного розвитку регіонів України часто відсовуються на задній план. Вітчизняна наука ще немає достатніх теоретичних досліджень у сфері планування регіонального розвитку, що пояснюється, з одного, слабкою увагою вчених до даної проблеми, з іншого – недостатнім розвитком самого планування.

Початковим пунктом будь-якого стратегічного плану повинна стати оцінка реального становища людини у всіх аспектах її діяльності, ступінь його відповідності сучасним тенденціям розвитку в світі і співвідношення з поставленими цілями. Рівень соціального розвитку регіону визначається його економічним розвитком. Тому насамперед планується саме економічний розвиток регіону, ключовими питаннями якого є:

- залучення у регіон нових виробництв;

- оновлення структури виробництва;
- розвиток наявних виробництв і, перш за все, розвиток інфраструктури життєзабезпечення і життєдіяльності населення;
- створення нових високооплачуваних робочих місць.

У Законі України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" від 23.03.2000 р. №1602-III р. термін "план" практично не вживається, він замінений на поняття "програма". Самого визначення програми у законопроекті не наводиться. Проте, як відомо, процес програмування відрізняється від планування тим, що визначає послідовність конкретних заходів для реалізації планів [3].

Прийняття парламентом України у 2009 р. до розгляду нового Проекту Закону України "Про державне прогнозування та стратегічне планування в Україні" відкрило нові горизонти для прогнозування і планування, згідно з яким нова система державного прогнозування та стратегічного планування повинна суттєво скоротити кількість документів, які визначають цілі й пріоритети розвитку країни, а також сконцентрувати роботу центральних органів влади на найважливіших документах, що забезпечують сталий розвиток країни [4]. Проте, Проект Закону залишився лише проектом.

Розроблені прогнози розвитку регіонів, у свою чергу, можуть служити орієнтирами для формування стратегій державної регіональної політики. Проте серйозною проблемою прогнозування пріоритетів соціального та економічного розвитку регіонів є відсутність формалізованих процедур досягнення різноспрямованих та різноякісних цілей функціонування окремих регіональних підсистем. Інформаційна неповнота і неможливість кількісного вираження цілей і пріоритетів економічної і соціальної політики знижує ефективність управлінських рішень та обґрунтованість вибору стратегій.

Посилення невизначеності, нестабільність у політичній та економічній ситуації спричинили зростання популярності застосування сценарного підходу при мікро- і макропрогнозуванні. Чим складніша структура досліджуваної системи, тим більша невизначеність її розвитку, що спричиняє високу ймовірність помилок при здійсненні прогнозів навіть у короткостроковий термін. Стан невизначеності визначається неповнотою вхідної інформації про досліджувану систему, невизначеністю протікання внутрішніх процесів та впливу на неї зовнішнього середовища, сили дії внутрішніх та зовнішніх збурень.

Як наслідок цього, виникає потреба в одночасному здійсненні відразу багатьох варіантів прогнозу майбутніх ситуацій. Даний принцип є базовим при переході від традиційних екстраполяційних до сценарних підходів.

У зв'язку з цим, побудова прогнозних сценаріїв переслідує дві основні цілі щодо невизначеності:

1. Максимально можливе зниження невизначеності.

2. Вибрані гіпотези (сценарні варіанти) розвитку системи в часі повинні утворювати повну групу подій.

Метод сценаріїв включає в себе створення технологій розробки сценаріїв, що забезпечують більш високу ймовірність вироблення ефективного рішення в тих ситуаціях, коли це можливо, і зведення до мінімуму очікуваних втрат у тих ситуаціях, коли втрати неминучі.

Сценарне прогнозування є методикою реалізації системного дослідження складних об'єктів, що розвиваються. Ця дефініція служить основою формування цілісної процедури проведення комплексного сценарного дослідження об'єкта прогнозування. Проведення сценарного дослідження – це свого роду наповнення реальним, властивим тільки даному об'єкту дослідження змістом. Вся сукупність процедур цього підходу будується на поєднанні змістовного логічно-евристичного підходу з формальними методами дослідження систем, перш за все засобами економіко-математичного моделювання.

Як правило, зовні вони організуються як інтерактивні процедури, що мають на увазі підключення інтелекту дослідників-фахівців на тому або іншому етапі обчислень. Особливістю даного інструментарію прогнозування є його жорстка орієнтація на мету прогнозування. Оскільки саме вони дозволяють виділити досліджувану систему із загальної картини реально функціонуючого середовища, визначити перелік істотних для дослідження зв'язків, залежностей, індикаторів, параметрів, оцінити функціонально-технологічну і прагматичну придатність тих або інших математичних методів як засобів опису і вивчення властивостей об'єкта дослідження. У загальному випадку мета сценарних побудов прогнозу може зводитися до таких трьох базових постановок або їх різних комбінацій:

- спостереження за розвитком системи при різних гіпотезах щодо механізму формування цього розвитку;
- виявлення критичних ситуацій, «вузьких місць» у розвитку системи;
- розробка й оцінка ефективних стратегій розв'язання проблем майбутнього розвитку.

Дві перші мети дослідження відповідають пасивній функції прогнозу, остання відображає його активну складову. Таким чином, як будь-який метод наукового пізнання, сценарний прогноз реалізовує всі основні функції наукового дослідження: описову, таку, що пояснює і передбачає.

Загалом побудова сценаріїв спрямована на вирішення двох основних проблем, а саме: виділення ключових моментів розвитку досліджуваного об'єкта і розробка на цій основі якісно різних варіантів його динаміки; всесторонній аналіз та оцінка кожного з отриманих варіантів, вивчення його

структурних особливостей і можливих наслідків реалізації.

Таким чином, сценарій завжди розглядається в динаміці, тобто при розгортанні «історії» досліджуваного об'єкта в часі і (або) просторі. Отже, у сценарному просторі окремий сценарій є не крапкою, а вектором або траєкторією, яка показує зміну характеристик системи в перебігу заданого ряду ітерацій.

При виборі методів прогнозування важливим показником є глибина попередження прогнозу. При цьому необхідно не тільки знати абсолютну величину цього показника, але і тривалість еволюційного циклу розвитку об'єкта прогнозування. Для цього можна використовувати запропонований В. Білоконем [5] безрозмірний показник глибини (дальності) прогнозування τ :

$$\tau = \frac{\Delta t}{t_x}, \quad (1)$$

де Δt – абсолютний час попередження;

t_x - величина еволюційного циклу об'єкта прогнозування.

Для врахування дисконтування можна вчинити так: період прогнозування розбивається точками \bar{t}_i , $i = 1, 2, \dots, k$ на однакові проміжки, після чого знаходиться прогнозне значення моделі $y(t)$ у точці \bar{t}_i . Після цього змінюються вхідні дані таким чином:

$$\begin{aligned} t_{i-1} &= t_i, (i = 2, 3, \dots, n) & t &= \bar{t}_1; \\ y_{i-1} &= y_i, (i = 2, 3, \dots, n) & y_n &= \hat{y}(t_n); \end{aligned}$$

де $\hat{y}(t_n)$ – розрахункові прогнозні значення

Для цих вхідних даних знову знаходиться прогнозне значення моделі у точці \bar{t}_2 . Процес продовжується до тих пір, поки не знайдеться прогноз для значення моделі у шуканій точці \bar{t}_k .

Формалізовані методи прогнозування є ефективними, якщо величина глибини попередження укладається в межі еволюційного циклу ($\tau \gg 1$). При виникненні в рамках прогнозного періоду «стрибка» у розвитку об'єкта прогнозування ($\tau \approx 1$ або $\tau \ll 1$) особливо ефективними стосовно зменшення прогновної похибки є сценарні підходи.

Модель двоваріантного сценарію розвитку регіону можна продемонструвати на прикладі декартової площини, де додатній напрямок осей відповідає вибраному сценарію. За протилежний напрямок осей можна умовно вважати антисценарну модель розвитку, наприклад, інноваційний –

антиінноваційний чи інерційний. Але ж існує безліч інших сценаріїв, які представляються траєкторіями, що виходять з точки початку координат і лежать між координатними осями (рис. 1).

Завдання вибору оптимальної стратегії розвитку регіону полягатиме в тому, щоб вибрати саме такий сценарій, який би забезпечив оптимальне значення критерію, що визначає її позицію у наперед визначеному часовому горизонті. За такий критерій для регіонів можна вибрати всього один показник, наприклад, валовий регіональний продукт на душу населення, чи дохід населення регіону на одну особу, або значення інтегрального індексу, який враховуватиме комплекс визначених показників.

Проблеми, з якими стикнулася Україна, якраз пов'язані з відсутністю чітко визначеного сценарію її політичного та економічного розвитку. А відсутність або не бажання реалізації стратегії економічного розвитку держави та її окремих регіонів призвело до розбалансування всіх секторів економіки, падіння промислового та аграрного виробництва.

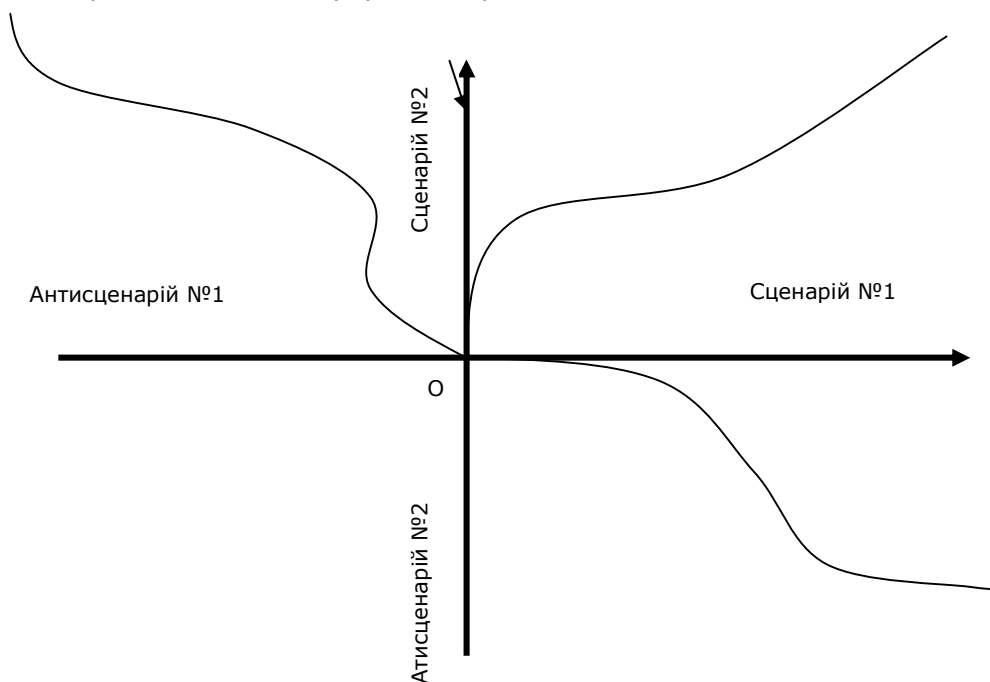

Рис. 1. Двоваріантний сценарій розвитку регіону

Реалізація політики регіонального розвитку в Україні може бути успішно реалізованою крізь призму так званого 3Д-формату – демократію, децентралізацію, дерегуляцію.

По-перше, через побудову демократичного суспільства є змога забезпечити економічну демократію, суспільно-економічні відносини в межах

якої реалізуються через економічні інтереси, гарантують контроль над політичною владою, економічні права та свободи, економічну владу в цілому.

Що стосується процесу децентралізації влади, то вже стало всім зрозуміло, що цей процес в Україні не просто назрів, а давно є вже перезрілим. В умовах ринкової економіки регіон не тільки не втрачає значення основної регіональної ланки, але, навпаки, це її значення набуває ще більшої ваги. Становище регіону завжди подвійне: діють відцентрова і доцентрова тенденції, які проявляються, головним чином, у політиці та економіці.

Економічна самостійність регіону полягає, передусім, у тому, що вона сприяє задоволенню внутрішніх потреб регіону і визначається мірою його автономії від джерел сировини та різних матеріалів, що знаходяться в інших регіонах чи країнах. Економічна ж політика держави спрямована на зміцнення єдиного економічного простору країни. Очевидно, що економічна політика держави й регіонів не повинна протистояти одна одній. Тому, як слушно зазначав В. Керецман, питання про співвідношення значень конституційних понять «регіон», «область», «адміністративно-територіальна одиниця» залишається відкритим [6, с. 51].

Стосовно політичної самостійності регіонів, то місцеве самоврядування в Україні з правових позицій є цілком самостійним і незалежним від державної влади. Проте, фактично перебуває у зв'язках підпорядкованості з обласними державними адміністраціями й обласними радами. Президент країни за поданням Кабінету Міністрів України призначає голів обласних державних адміністрацій, виступає як представник держави у відносинах з регіональними органами влади, обстоюючи національні інтереси, і намагається поєднати їх з інтересами окремих регіонів. Як гарант державного суверенітету та національної безпеки, Президент України може призупинити дії регіональних органів влади, якщо вони загрожують територіальній цілісності України, провокують сепаратизм чи будь-які інші відцентрові тенденції.

Показовим для розв'язання проблем ефективного розвитку самоврядування є досвід європейських країн. Місцеве самоврядування утверджується у них як окрема ланка місцевої влади і є цілком самостійним і відокремленим від держави, незалежним від тріади основних влад. Крім того, місцеве самоврядування є основним проявом розбудови громадянського суспільства від рівня окремих громадян і малих груп до самоврядних спільнот багатомільйонних мегаполісів, тому принциповою основою побудови будь-якої держави на Європейському континенті є розбудова місцевих громад, які об'єднуються у ширші муніципальні структури [7, с. 171].

Отже, щоб провести ефективну реформу системи місцевого самоврядування відповідно до принципів Європейської хартії місцевого

самоврядування, потрібно прийняти низку законодавчих актів про місцеве самоврядування, заснованих на принципах пріоритету прав і свобод громадян у сфері місцевого самоврядування, чіткого правового регулювання питань комунальної власності, доходної частини місцевих бюджетів, гарантії прав органів місцевого самоврядування у відносинах з місцевими органами виконавчої влади. Існуюча організаційна і нормативно-правова структура державності тісно пов'язує органи місцевого самоврядування з функціонуванням центральних відомств, що в багатьох випадках обмежує їх розвиток. Потрібно здійснити чіткий розподіл сфер компетенцій та повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування різного територіального рівня, вдосконалити механізм правового і судового захисту прав територіальних громад, органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Територіальні громади повинні мати достатні матеріальні, фінансові та іншими ресурси, які б забезпечили можливість реалізувати надані їм повноваження.

Не можна залишити поза увагою і таку суттєву перешкоду розвитку місцевого самоврядування, як постійні протистояння між законодавчою та виконавчою гілками влади, професійна невідповідність депутатів місцевих рад тощо.

Таким чином, на сучасному етапі інституційна система України орієнтована не на потреби місцевого самоврядування, а винятково на потреби свого функціонального розвитку. Безперечно, що ефективність реформування системи місцевого самоврядування напряду залежить від належної підтримки держави. Держава обов'язково залишає за собою розробку і забезпечення відповідних державних соціальних стандартів. Реалізація такої стратегії передбачає створення системи фінансових важелів управління відповідними процесами на різних рівнях управлінської вертикалі. Місцеві ж органи влади повинні відповідати за забезпечення умов для прискореного росту добробуту мешканців своїх територій, для становлення і розвитку середнього класу, застосовуючи для цього системи регіональних норм і нормативів на рівні середніх та раціональних соціальних стандартів.

Системний підхід до регіонального розвитку розширює теоретичну і методологічну базу функціонування представницьких і виконавчих органів влади, створення геоінформаційних і моніторингових систем управління, систем прогнозних і програмних розрахунків тощо.

Щодо дерегуляції економіки, то кожний уряд в Україні заявляв про її здійснення, що мало б забезпечити комфортні умови для ведення бізнесу та роботи інвесторів в державі. Реальна дерегуляція економіки також сприятиме виходу економіки з тіні, що дозволить значно поповнити державний бюджет з

метою підвищення соціальних стандартів населення України. Але поки що всі обіцянки залишаються лише на папері. Правда, сьогодні Кабінет Міністрів України імітує процес дерегуляції економіки, але часто його рішення носять половинчастий характер, що в цілому погано сприяє соціальному та економічному розвитку держави та її регіонів та їх іміджу на міжнародній арені.

Прогнозування регіонального розвитку будується за загальними принципами прогностики і територіального прогнозування. Серед цих принципів особливе значення має системність і узгодженість, варіантність і неперервність, а також достовірність і точність прогнозів. Територіальні прогнози використовуються при розробці схем економічного і соціального розвитку і фінансового стану регіонів, розвитку і розміщення галузей, комплексних схем розвитку і розміщення продуктивних сил.

При цьому регіональні прогнози неправомірно зводять лише до макроекономічних показників, вони повинні відігравати активну роль у формуванні стратегічних завдань і складових державної політики в тій чи іншій сфері діяльності. Іншими словами, регіони повинні орієнтуватися на тенденції та виклики всіх рівнів, що здійснюють вплив на їх розвиток. При цьому вирішальне значення набувають сценарні підходи, засновані навіть не стільки на статистичних, трендових, скільки на експертних методах, дієвих в умовах високої мінливості процесів. Одним із таких є метод Дельфі, який набув особливого застосування при технологічному плануванні в Японії. Сутність останнього полягає в узагальненні і статистичній обробці думок фахівців і спеціалістів у кожній галузі про перспективи розвитку даної і суміжних галузей.

Перевага методу сценарного підходу до прогнозування розвитку регіональних систем визначається у проектуванні неальтернативних уявлень про її майбутнє. Це означає, що майбутнє неможливо передбачити однозначно, а розвиток є невизначеним і не завжди до кінця зрозумілим процесом. Розробка сценарію розвитку передбачає детальний опис прогнозного фону, об'єкта прогнозування, виявлення та оцінку взаємозв'язків, причин і наслідків. Сценарний підхід може застосовуватися як для аналізу системи та її складових елементів, так і зовнішнього впливу середовища на систему.

Таким чином, при формуванні сценарного прогнозу розвитку регіонів потрібно використовувати у комплексному поєднанні методи прогнозування, стратегічного планування і програмування (рис. 2).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Процес побудови сценарію реалізується на основі діагностичного аналізу і тісно пов'язаний з процесом прогнозування. Він дає

можливість оцінити найбільш ймовірний перебіг подій і можливі наслідки і призначений для виділення ключових моментів у розвитку досліджуваного об'єкта і розробки на цій основі якісно різних варіантів його динаміки, а також для всебічного аналізу та оцінки кожного з отриманих варіантів, вивчення його структурних особливостей і можливих наслідків його реалізації.

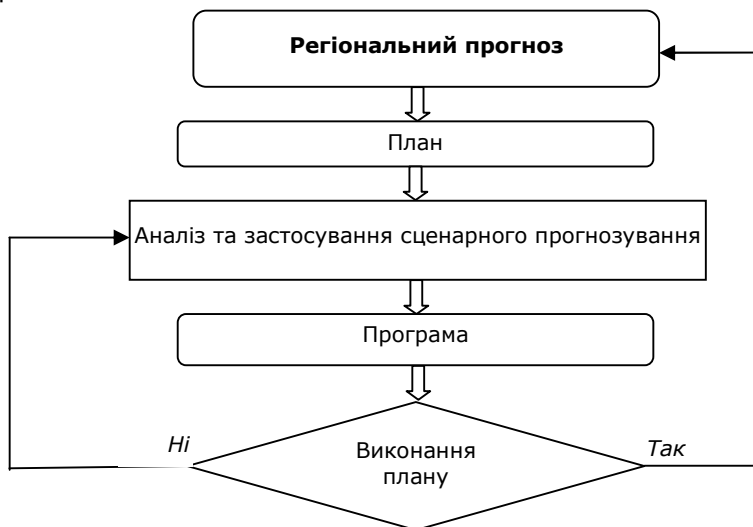

Рис. 2. Формування сценарних регіональних прогнозів

Регіон, як складна динамічна система, в будь-який момент часу може здійснити свій рух по одному із можливих напрямів. У таких випадках і застосовується сценарний підхід. Він дає можливість охарактеризувати поведінку регіону як господарюючого суб'єкта при реалізації певних соціально-економічних гіпотез, оскільки при розробці сценаріїв з'ясується всі позитивні і негативні явища і події, які можуть виникнути, якщо буде прийнята та чи інша гіпотеза. Ймовірність виконання як оптимістичного, так і песимістичного варіанту сценарію вкрай мала. Найбільш вірогідним є поєднання «позитивних» і «негативних» подій, тому розглядаються найбільш ймовірні сценарії, число яких може бути досить великим.

Список використаних джерел:

1. Ющик О. Без загальнодержавного планування економіку і країну не підняти / О. Ющик, В. Мамутов // Голос України. – 2010. – №114. – С. 8-9.
2. Петров К. П. Организационно-технологический подход к макроэкономическим системам – ключ к успеху экономического и общекультурного развития общества / К. П. Петров, В. А. Ефимов, В. Н. Зазнобин. – СПб.: КОБ, 2010. – 300 с.
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.
4. Про державне прогнозування та стратегічне планування в Україні: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua>.

5. Рабочая книга по прогнозированию / Редкол.: И.В. Бестужев-Лада (отв. ред.). – М.: Мысль, 1982. – 430 с.

6. Керецман В. Ю. До проблеми законодавчого забезпечення розвитку регіонів в Україні / В. Ю. Керецман // Вісник державної служби. – 2004. – № 4. – С. 51-55.

7. Европейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні: наук.-практ. посіб. / Упоряд. О. В. Бейко, А. К. Гук, В. М. Князев; за ред. М. О. Пухтинського, В. В. Толкованова. – К.: Крамар, 2003. – 396 с.

Vasil Luchik, Doctor of Economic Sciences,
Svetlana Luchik, Doctor of Economic Sciences,
Chernivtsi Trade and Economics Institute of KNTEU, Chernivtsi

METHODOLOGY SCENARIO FORECASTING OF SOCIAL ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS

Annotation

Researched the methodology of scenario prediction of social and economic development of the regions. Established that scenario forecasting is methodology of system studies implementation of difficult developing objects. Proposed to use integrated combination of prediction methods strategic scheduling and programming in formation of scenario forecast of regions' development. Were updated methods of solutions discounting problems in forecasting development regions. Developed model of double options scenario for social and economic development of a region. Proposed to implement the policy of regional development in Ukraine through the 3D format - democracy, decentralization and deregulation.

Keywords: scenario forecasting, social and economic development of the regions, planning, programming, strategy development of the region.

References:

1. Yuschyk, O., Mamutov, V. (2010). National economy and country planning not to raise. *Holos Ukrainy [Voice of Ukraine]*, vol. 114, pp. 8-9 (in Ukr.).

2. Petrov, K.P., Efymov, V.A., Zaznobyin, V.N. (2010). *Organizacionno-tehnologicheskij podhod k makroekonomicheskim sistemam – kljuch k uspehu jekonomicheskogo i obshhekul'turnogo razvitija obshhestva* [Organizational and technological approach for makroekonomicheskym systems - the key for the success of the Economic and obshhekul'turnoho development of society]. Cob, Sankt-Peterburg, 300 p. (in Russ.).

3. On state forecasting and elaboration of programs of economic and social development of Ukraine, Law of Ukraine from 23.03.2000. № 1602-III p. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Supreme Council of Ukraine]*, no. 25, Art. 195.

4. *On state forecasting and strategic planning in Ukraine*, Draft Law of Ukraine. Available at: <http://w1.c1.rada.gov.ua>.

5. Bestuzhev-Lada, I.V. (Ed.) (1982). *Rabochaja kniga po prognozirovaniju* [Workbook Forecasting]. Thought, Moskov, 430 p. (in Russ.).

6. Keretsman, V.U. (2004). The problem of legislative support of regional development in Ukraine. *Visnyk derzhavnoi sluzhby [Bulletin of public service]*, vol. 4, pp. 51-55 (in Ukr.).

7. Beiko, O.V., Hook, A.K., Knjazev, V.M. (2003). *Yevropejs'ka khartiia mistsevoho samovriadvannia ta rozvytok mistsevoi i rehional'noi demokratii v Ukraini* [European Charter of Local Self-Government and the development of local and regional democracy in Ukraine]. Kramar, Kiev, 396 p. (in Ukr.).

